

ORSZÁG-VILÁG

244 1959 JUL 31

KICSI SZÍVE VOLT mégis határtalanul nagy!

DERKOVITS GYULA ÖZVEGYE A NAGY FESTŐ ÉLETÉNEK DRÁMAI RÉSZLETEIRŐL

Viki asszony
— Derkovits Gyuláné

A ház ott áll Rákoscsabán, az Óvónó utcában. Kis, szobakonyhás épület, de madarak dalolják körül, s apró virág-ágyasok nyújtóznak a küszöbéig. Talán ilyesmiről álmódott egykor a magas homlokú, tiszta szívű festő is, aki az ágyfeletti rézkarcról tekint alá, s akinek egy februárvégi, hideg téli napon, megbilincselte kézzel kellett otthagynia újpesti lakását, mert tetemes lakbérrel tartozott

már; s mert nem tisztelte kellően a lakásába törő detektíveket. Csendesre fogott mozdulattal ülünk le a székbe, Derkovits Gyuláné mellé, hogy a 25 évvel ezelőtt meghalt Derkovits Gyula emlékét idézzük. Hajában a nehéz évtizedek ezüstös szálai csillognak, de az arc, a »Mi ketten« című Derkovits-rézkarccal finoman kedves asszonyarca ma is. A feleségé, a hűséges társé, életben, s halálon túl.

— Mikor volt életében a legboldogabb? — kérdezzük.

— Az egyik eladott kép árából egyszer bútort vettünk. Krózosok voltunk a hosszú nyomor után, pazaroltunk. Nagy, szétnyitható ágy került a lakásba, fehéren zománcozott. Az ágyra két bordószínű kasmir-selyem paplant vettem. Gyula egy darabig nézegette a fejedelmi bútordarabot, aztán levette a cipőjét és átszellemült arccal végigsétált a paplanon, majd egy gyerekes-pajkos mozdulattal végigbukfencezett az ágyon. Ezeket az otthoni kis feloldódásokat szerettem benne, s boldog voltam, ha néhány órára sikerült gondtalanná tennem.

De Viki asszonynak gyakorta adta meg az élet az alkalmat arra, hogy a harcostárs szerepét is vállalja Derkovits Gyula mellett.

— Amikor Újpesten kilakoltattak benünket — meséli — megfogtam a rendőr karját, aki bilincset akart tenni Gyula csuklójára. Erre hatóság elleni erőszak címén eljárást indítottak ellenünk. Én öt napot kaptam, Gyula egy hónapot. Bevonultam a Markóba. Gyula is elkísért a börtönnel való ismerkedésem premierjére. Az ő büntetésének letöltésére később került volna sor, nagyon aggódott értem. Hosszú ideig várakoztunk, amíg az adminisztrációt elintézték, Gyula közben rajzolgatni kezdett. — Mit rajzolsz? — kérdeztem. — Csendéletet! — felelte gúnyosan Gyula, s a sarokba nézegetett, ahol egy mocskos köpöcsésze állott, a karimájába ez volt beleégetve: »Magyar királyi törvényszék«. Most már könnyű szívvel mentem a cellába, Gyula ceruzája megtalálta nemcsak az épület, de az egész Horthy-Magyarország szimbólumát.

Viki asszony most a »Fázó asszony« reprodukcióját veszi elő. A művész utolsó munkája. Törekény testét már a halálos láz cibálta, mikor ezt a művét készítette. Vésőszerszámaihoz nehéz köszörűkövet vásárolt, s azt órákig cipelte a Dunaparton, mert olyan vadul szépek voltak az áradó Duna sárga hullámai. Vihar érte, átázott, tüdőgyulladást kapott.

— Az orvosok azt mondták, kicsi volt a szíve — mondja csendesen Derkovitsné — de én tudom, hogy határtalanul nagy szíve volt, a világ minden szegénye, elnyomottja belefért.

Én is Viki asszonynak hiszek inkább!

(Kovács)